

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2025/222

Karar Sayısı : 2025/213

Karar Tarihi : 6/11/2025

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Dursunbey Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 17/10/2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle başlığı ile birlikte yeniden düzenlenen 252. maddesinin 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle değiştirilen (2) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2., 36. ve 141. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Sanık hakkında trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 252. maddesi şöyledir:

“Basit yargılama usulünde itiraz

Madde 252– (Mülga: 2/7/2012-6352/105 md.) (Başlığı ile Birlikte Yeniden Düzenleme: 17/10/2019-7188/25 md.)

(1) 251 inci madde uyarınca verilen hükümlere karşı itiraz edilebilir. Süresi içinde itiraz edilmeyen hükümler kesinleşir.

(2) (Değişik: 2/3/2024-7499/17 md.) İtiraz üzerine hükmü veren mahkemece dosya, o yerde birden fazla asliye ceza mahkemesi bulunması hâlinde tevzi kriterlerine göre belirlenen asliye ceza mahkemesine gönderilir ve bu mahkemece duruşma açılarak genel hükümlere göre yargulamaya devam olunur. Tek asliye ceza mahkemesinin bulunduğu yerlerde ise, aynı mahkemede yetkili başka bir hakim varsa bu hakim tarafından; aksi hâlde adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu başkanınca görevlendirilen hakim tarafından duruşma açılır ve genel hükümlere göre yargulamaya devam olunur. Taraflar gelme bile duruşma yapılır ve yokluklarında 223 üncü madde uyarınca hüküm verilebilir. Taraflara gönderilecek davetiyede bu husus yazılır. Duruşmadan önce itirazdan vazgeçilmesi hâlinde duruşma yapılmaz ve itiraz edilmemiş sayılır.

(3) (Değişik: 2/3/2024-7499/17 md.) Mahkeme, ikinci fıkra uyarınca hüküm verirken, 251 inci madde kapsamında basit yargılama usulüne göre verilen hükümle bağlı değildir. Ancak, itirazın sanık dışındaki kişiler tarafından yapıldığı hâllerde 251 inci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca indirim uygulanır.

(4) (Değişik: 2/3/2024-7499/17 md.) İtiraz üzerine verilen hükmün sanık lehine olması hâlinde, bu hususların itiraz etmemiş olan diğer sanıklara da uygulanma olanağı varsa bu sanıklar da itiraz etmiş gibi verilen kararlardan yararlanır.

(5) (Değişik: 2/3/2024-7499/17 md.) İkinci fıkra uyarınca verilen hükümlere karşı genel hükümlere göre kanun yoluna başvurulabilir.

(6) (Değişik:2/3/2024-7499/17 md.) Birinci fıkradaki itirazın, süresinde yapılmadığı veya kanun yoluna başvuru hakkı bulunmayan tarafından yapıldığı mahkemesince değerlendirildiğinde dosya, 268 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderilir. Mercii bu sebepler yönünden incelemesini yapar ve kararını gereği için mahkemesine gönderir.

(7) (Ek:2/3/2024-7499/17 md.) Birinci fıkradaki itirazın, yargılama giderine, vekâlet ücretine veya maddi hataya ilişkin olması hâlinde 268 inci maddenin ikinci fıkrası hükmü uygulanır. Mercii bu sebepler yönünden incelemesini yapar ve kararını gereği için mahkemesine gönderir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca yapılan ilk inceleme toplantısında başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ahmet Hakan SOYTÜRK tarafından hazırlanan ilk inceleme raporu ve itiraz konusu kanun hükmü okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

3. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 5271 sayılı Kanun'un basit yargılama usulünde itirazı düzenleyen 252. maddesinin (2) numaralı fıkrasının iptalini talep etmiştir.

4. Anılan fıkranın birinci ve ikinci cümlelerinde basit yargılama usulüyle verilen hükümlere karşı yapılan itirazı incelemekle görevli yetkili mercii ve hâkim düzenlenmiştir. Buna göre itiraz üzerine hükmü veren mahkemece dosya, o yerde birden fazla asliye ceza mahkemesinin bulunması hâlinde tevzi kriterlerine göre belirlenen asliye ceza mahkemesine gönderilecek ve bu mahkemece duruşma açılarak genel hükümlere göre yargılamaya devam olunacaktır. Tek asliye ceza mahkemesinin bulunduğu yerlerde ise aynı mahkemede yetkili başka bir hâkim varsa bu hâkim tarafından, aksi hâlde adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu başkanınca görevlendirilecek hâkim tarafından duruşma açılacak ve genel hükümlere göre yargılama yürütülecektir.

5. Bakılmakta olan davada ise basit yargılama usulüne göre karar veren mahkemenin bulunduğu yerde birden fazla asliye ceza mahkemesi bulunmadığı gibi aynı asliye ceza mahkemesinde yetkili başka bir hâkimin de görevli olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla anılan Kanun'un 252. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin ve ikinci cümlesinde yer alan “...aynı mahkemede yetkili başka bir hakim varsa bu hakim tarafından;...” ibaresinin bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

6. Açıklanan nedenle itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından anılan cümle ve ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

7. Öte yandan 6216 sayılı Kanun'un "*Anayasaya aykırılığın mahkemelerde ileri sürülmesi*" başlıklı 40. maddesinde Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurularda izlenecek yöntem belirtilmiştir. Söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasında, bir davaya bakmakta olan mahkemenin bu davada uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu fıkra da sayılan belgeleri dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine göndereceği kurala bağlanmış; anılan fıkranın (a) bendinde de "*İptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslı*" Anayasa Mahkemesine gönderilecek belgeler arasında sayılmıştır. Maddenin (4) numaralı fıkrasında ise açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvurularının Anayasa Mahkemesi tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedileceği hükmüne bağlanmıştır.

8. İtiraz başvurusunun açık bir şekilde dayanaktan yoksun olması, başvurunun gerekçesiyle yakından ilgili olup Anayasa Mahkemesi bir itiraz başvurusunun esas incelemesine geçilmesi için şart olarak öngörülen açık bir şekilde dayanaktan yoksun olmama hususuyla ilgili genel yaklaşımını 12/11/2020 tarihli ve E.2020/84, K.2020/64 sayılı kararında ortaya koymuştur. Anılan Kanun'un 43. maddesinin (3) numaralı fıkrasına göre Anayasa Mahkemesi kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı konusunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmak zorunda değildir. Taleple bağlı kalmak kaydıyla başka gerekçeyle de bir kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu sonucuna ulaşabilir.

9. Kanun'un 40. maddesi uyarınca Anayasa'ya aykırılığın temellendirildiği gerekçeli başvuru kararında Anayasa'ya aykırı olduğu değerlendirilen bir kuralın Anayasa'nın hangi maddelerine hangi nedenlerle aykırı olduğu ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmelidir. Bunun yanı sıra gerekçenin hem iptali talep edilen kuralın anlam ve kapsamıyla hem de aykırı olduğu ileri sürülen Anayasa hükümleriyle detaylı bir incelemeye gerek olmaksızın ilk bakışta anlaşılabilen uyumsuzluğunun da bulunmaması gerekir. Bu durum, kuralın Anayasa'ya aykırılığı yönünde oluşan kanaatin ortaya konulmasında ve temellendirilmesinde uyulması gereken bir zorunluluktur (bazı farklarla birlikte bkz. AYM, E.2020/84, K.2020/64, 12/11/2020, § 5).

10. Anayasallık denetiminde gerekçeyle bağlı olunmaması kuralın Anayasa'ya aykırılık gerekçesinin makul bir temele dayanması zorunluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Esasen gerekçeyle bağlı olunmaması, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen kuralın, norm alanına müdahale ettiği ileri sürülen Anayasa hükümleriyle sınırlı bir denetim yapılmamasını, başka bir deyişle Anayasa'nın tamamı dikkate alınarak anayasallık denetimi yapılmasını ifade eder. Bu nedenle gerekçenin iptali talep edilen kuralın anlam ve kapsamıyla ya da aykırı olduğu kanısına varılan Anayasa hükümleriyle açık bir şekilde uyumsuz olması itiraz başvurusunun açık bir şekilde dayanaktan yoksun olması sonucunu ortaya çıkarır. Bu gibi durumlarda başvurunun Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca reddedilmesi gerekir (bazı farklarla birlikte bkz. AYM, E.2020/84, K.2020/64, 12/11/2020, § 6).

11. Açık bir şekilde dayanaktan yoksunluk nedeniyle verilen ret kararı, işin esasına girilerek verilen kararlardan olmadığından niteliği gereği, aynı kural için yeniden başvuru yapılmasına engel oluşturmaz. Söz konusu kararın bu yönü de dikkate alındığında Anayasa'ya aykırılık başvurularında gösterilen gerekçenin hem iptali talep edilen kuralın anlam ve kapsamı yönünden hem de Anayasa hükümleri yönünden detaylı bir araştırmaya ihtiyaç olmaksızın anlaşılabilen uyumsuzlukta olmamasına ilişkin şartın daha etkili bir anayasallık denetiminin yapılmasına katkı sağlayacağı da kuşkusuzdur. Zira bu sayede Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülen kurallarla ilgili olarak daha etkili başvuruların yapılmasına imkân tanınmaktadır (bazı farklarla birlikte bkz. AYM, E.2020/84, K.2020/64, 12/11/2020, §§ 7, 8).

12. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kural kapsamında basit yargılama usulüne göre verilen karara yönelik itirazın niteliğine bakılmaksızın duruşma açılmasına gerek bulunmayan vekâlet ücreti, yargılama giderinin yanlış hesaplanması, artırım ve indirim oranının veya ceza miktarının yanlış uygulanması gibi hâllerde dahi duruşma açılmasının zorunlu kılındığı, bu durumun yargılamanın makul sürede bitirilmesi ilkesiyle çeliştiği, yine sanık hakkında basit yargılama usulünün uygulanarak mahkûmiyet dışında bir karar verildiği durumlarda sanık dışındaki kişilerin itirazı üzerine duruşma açıldığında 5271 sayılı Kanun'un 252. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca sanığın ceza indiriminden yararlanamamasının adalet ve hakkaniyet ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 36. ve 141. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

13. Anılan Kanun'un 252. maddesine 7499 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle eklenen (7) numaralı fıkranın birinci cümlesinde basit yargılama usulüyle verilen karara yapılan itirazın yargılama giderine, vekâlet ücretine veya maddi hataya ilişkin olması hâlinde Kanun'un 268. maddesinin (2) numaralı fıkrasının uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre anılan hâllerde karara itiraz edilen mahkeme, itirazı yerinde görürse duruşma açmaksızın kararını düzeltebilecek, aksi hâlde dosyayı en çok üç gün içinde itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderecektir. 252. maddenin (7) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde ise itiraz mercinin bu sebepler yönünden incelemesini yapacağı ve kararını gereği için mahkemesine göndereceği öngörülmüştür.

14. Yine 252. maddenin 7499 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle değiştirilen (3) numaralı fıkrasında mahkemenin (2) numaralı fıkra uyarınca hüküm verirken 251. madde kapsamında basit yargılama usulüne göre verilen hükümlerle bağlı olmadığı ancak itirazın sanık dışındaki kişiler tarafından yapıldığı hâllerde 251. maddenin (3) numaralı fıkrası uyarınca indirim uygulanacağı belirtilmiştir. Söz konusu değişikliğin gerekçesinde de “...*basit yargılama usulünün uygulanması suretiyle verilen ve beraat kararı gibi suçluluk tespiti yapılmadığı için dörtte bir oranındaki indirimin uygulanmadığı kararlar bakımından da sanık dışındaki kişilerin itirazı üzerine genel usule geçilmesi halinde verilebilecek mahkûmiyet kararlarında sanığın dörtte bir oranındaki indirimden yararlanması sağlanmaktadır.*” denilmektedir.

15. Bu itibarla kuralın da yer aldığı 252. maddede basit yargılama usulüyle verilen karara yapılan itirazın yargılama giderine, vekâlet ücretine veya maddi hataya ilişkin olması hâllerinde duruşma açılmaksızın karar verilebileceği ve ilk kez itiraz üzerine mahkûmiyet kararı verildiği durumlarda dahi 251. maddenin (3) numaralı fıkrası uyarınca cezadan indirim yapılacağı hususlarının düzenlendiği açıktır. Dolayısıyla itiraz başvurusunda ileri sürülen gerekçelerin itiraz konusu kuralın anlam ve kapsamıyla uyuşmadığı ilk bakışta anlaşıldığından 252. maddenin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin “...*aymı mahkemede*

yetkili başka bir hakim varsa bu hakim tarafından;...” ibaresi dışında kalan kısmının iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan başvurunun açık bir şekilde dayanaktan yoksun olması nedeniyle 6216 sayılı Kanun’un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince reddi gerekir.

16. Diğer yandan itiraz yoluna başvuran Mahkeme tarafından 5271 sayılı Kanun’un 252. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan ve itiraz üzerine duruşma açılmasını öngören kurala ilişkin iptal gerekçesine yer verildiği, anılan fıkra da yer alan diğer kuralların hangi nedenlerle Anayasa’ya aykırı olduklarının ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte ortaya konulmaksızın soyut olarak Anayasa’ya aykırılık iddiasında bulunduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla söz konusu fıkranın duruşmadan önce itirazdan vazgeçilmesi hâlinde duruşma yapılmayacağını ve itiraz edilmemiş sayılacağını düzenleyen beşinci cümlesinin Anayasa’nın hangi maddelerine hangi nedenlerle aykırı olduğunun ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmediği anlaşıldığından bu cümleye yönelik başvurunun da yöntemine uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

17. Açıklanan nedenle 6216 sayılı Kanun’un 40. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine aykırı olduğu anlaşılan söz konusu cümleye yönelik başvurunun anılan Kanun’un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından reddi gerekir.

18. Öte yandan Anayasa’nın 152. maddesinin dördüncü fıkrasında “*Anayasa Mahkemesinin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmi Gazetede yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz.*” hükmüne yer verilmiş, Kanun’un “*Başvuruya engel durumlar*” başlığını taşıyan 41. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da aynı hüküm tekrarlanmıştır.

19. Anayasa Mahkemesi 10/7/2025 tarihli ve E.2025/96, K.2025/150 sayılı kararında 5271 sayılı Kanun’un 252. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü ve dördüncü cümlelerini esaslan inceleyerek söz konusu cümlelerin Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve itirazın reddine karar vermiştir. Anılan karar 13/10/2025 tarihli ve 33046 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Anayasa Mahkemesince işin esasına girilerek verilen ret kararından sonra aynı kurallar hakkında yeni bir başvurunun yapılabilmesi için önceki kararın Resmi Gazete’de yayımlandığı 13/10/2025 tarihinden başlayarak geçmesi gereken on yıllık süre henüz dolmamıştır.

20. Açıklanan nedenle anılan Kanun’un 252. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü ve dördüncü cümlelerine yönelik başvurunun Anayasa’nın 152. maddesinin dördüncü fıkrası ve 6216 sayılı Kanun’un 41. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince reddi gerekir.

III. HÜKÜM

4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 17/10/2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanun’un 25. maddesiyle başlığı ile birlikte yeniden düzenlenen 252. maddesinin 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun’un 17. maddesiyle değiştirilen (2) numaralı fıkrasının;

A. Birinci cümlesinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu cümleye yönelik başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B. 1. İkinci cümlesinde yer alan “...aynı mahkemede yetkili başka bir hakim varsa bu hakim tarafından;...” ibaresinin başvuruda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu ibareye yönelik başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. İkinci cümlesinin kalan kısmına yönelik başvurunun 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince açık bir şekilde dayanaktan yoksun olduğundan REDDİNE,

C. Üçüncü ve dördüncü cümlelerine yönelik başvurunun Anayasa’nın 152. maddesinin dördüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 41. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince REDDİNE,

Ç. Beşinci cümlesine yönelik başvurunun 6216 sayılı Kanun’un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından REDDİNE,

6/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI